

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ГЕНЕТИКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

_____ Л.О. Омелянчик

« ____ » _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВНЗ 4.15 «Озеленення урбанізованих територій»

підготовки бакалаврів

напряму підготовки 6.040106 екологія, охорона навколишнього середовища та
раціональне природокористування

2017 – 2018 навчальний рік

Робоча програма «Озеленення урбанізованих територій» для студентів за напрямом підготовки 6.040106 екологія, охорона навколишнього середовища та раціональне природокористування, 2017 р. - с.

Розробники: Приступа Ірина Володимирівна к.б.н., доц.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри садово-паркового господарства та генетики Протокол від _____ 2017 року № __

Завідувач кафедри _____ (В.О Лях).

_____ 2017 року

Схвалено науково-методичною радою біологічного факультету
Протокол від _____ 2017 року № __

Голова _____ (В.В. Перетятко).

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0401 «Природничі науки»	За вибором
	Напрямок підготовки 6.040106 екологія, охорона навколишнього середовища та раціональне природокористування	
Атестацій – 2		Рік підготовки:
Змістових атестацій – 2		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат		Семестр
Загальна кількість годин - 108		5 -й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 10	бакалавр	Лекції
		16 год.
		Практичні
		16 год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Індивідуальні завдання:
40 год.		
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Озеленення урбанізованих територій»: ознайомлення студентів з місцем зелених насаджень в структурі міського господарства, їх значенням у якості екологічного каркасу міста, з основами керування зеленим господарством, основними тенденціями розвитку ландшафтної архітектури та садово-паркового мистецтва в умовах сучасного міста, методами та прийомами ведення зеленого господарства в умовах екологічної напруги, основами проектування об'єктів озеленення, з сучасними методами обліку та статистичного аналізу у зеленому господарстві.

Навчальним планом передбачено проведення практичних та семінарських занять. Кожне таке заняття включає різні форми виявлення ступеня засвоєння теоретичного матеріалу. Мета заняття — поглиблення, розширення та закріплення знань, одержаних на лекціях. Цей вид практикуму сприяє розвитку у студентів наукового мислення, привчає самостійно працювати з літературою.

Форма підсумкового контролю – залік.

Завдання курсу: сформувані у студентів знання про роль зелених насаджень у формуванні міського середовища; вивчити містобудівні основи формування озелених територій; проведення передпроектних робіт; розробку проектної документації; одержання теоретичної підготовки із проектування, будівництва, експлуатації зелених насаджень в містах; практичне оволодіння основами ландшафтної архітектури та архітектурно-художніми принципами композиції при створенні зелених насаджень.

За підсумками вивчення курсу студент повинен знати:

- тенденції зеленого господарства у сучасному містобудуванні;
- роль міських озелених територій як основного елемента екологічного каркасу урбанізованих територій;
- композицію, перспективу та колористику ландшафту;
- естетичну та санітарно-гігієнічну оцінку ландшафту;
- етапи історичного розвитку та формування сучасної концепції садово-паркового будівництва;
- методи та форми керування зеленим господарством міста;
- використання сучасних технологій з метою оптимізації процесу керування зеленим господарством міста;
- принципи ландшафтної організації населених місць;
- методи догляду за зеленими насадженнями.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- підбирати асортимент рослин для озеленення урбанізованих територій;
- організувати та планувати роботи у зеленому господарстві;
- складати проект озеленення будь-якої території, використовуючи нормативні документи;
- проводити естетичну та санітарно-гігієнічну оцінку ландшафту;
- створювати різні типи ландшафту;
- проводити облік міських зелених територій.

3 Програма навчальної дисципліни
Атестація 1. Основні принципи озеленення міст.

- Тема 1. Урбанізація та її вплив на оточуюче середовище.
 Тема 2. Основні принципи озеленення міст. Поняття про фітоценоз.
 Тема 3. Класифікація зелених насаджень за їх призначенням.
 Тема 4. Етапи розвитку та сучасний стан озеленення урбанізованих територій.

Атестація 2. Ведення зеленого господарства на урбанізованих територіях.

- Тема 5. Принципи добору рослин.
 Тема 6. Основи ландшафтної архітектури.
 Тема 7. Сучасні та перспективні методи інформаційно-аналітичного забезпечення ведення зеленого господарства на урбанізованих територіях. Облік міських зелених територій.
 Тема 8. Основи проектування об'єктів озеленення.

Лекційний курс

№	Назва теми	Кіль-сть годин	Літера-тура
1	Основні принципи озеленення міст Формування міського ландшафту. Роль елементів природного ландшафту в поліпшенні міського середовища. Розвиток озеленення в містах. Питання естетики міських ландшафтів. Роль зелених насаджень в охороні довкілля. Соціальні основи озеленення міст. Норми озеленення.	2	
2	Класифікація зелених насаджень за їх призначенням Внутриміські зелені насадження загального призначення. Парки. Міські сквери. Бульвари. Міські сади. Дитячі парки. Сквери. Зони масового відпочинку. Парки культури та відпочинку. Насадження жилих мікрорайонів та кварталів. Насадження на території лікувальних закладів. Насадження на ділянках дитячих закладів.	2	
3	Деревно-чагарникові насадження Прийоми використання рослинного матеріалу. Масиви. Гаї. Куртини. Групи. Солітери. Алеї, боскети. Зелені стіни. Живоплоти. Бордюри. Вертикальне озеленення. Типи груп декоративних дерев. Хвойні дерева. Група ясинових типів. Група типів сосни. Групи туєвих, тисових типів. Листяні дерева. Група дубових, горіхових, ясеневих, гледичієвих, березових, тополевих, вербових типів. Чагарникові групи. Рядові посадки.	2	
4	Основи ландшафтної архітектури. Поняття про ландшафт й пейзаж. Елементи ландшафту. Компоненти ландшафту. Антропогенний та садово-парковий ландшафт. Елементи паркової композиції: галявини, газони, партери, солітери, алеї, рядові посадки, живоплоти, куртини, гай. Квіткове оформлення: клумби, рабатки, бордюри, міксбортери, суги, солітери, модульні квітники. Кам'яні композиції. Архітектурні форми. Водойми. Композиційні питання формування паркових об'єктів. Ландшафтне проектування. Садово-паркові стилі.	2	

5	<p>Основні принципи проектування садово-паркових ландшафтів Соціальні та функціональні задачі архітектурно-планіровочної організації середовища для відпочинку в парку. Значення природних умов у формуванні функціонально-просторової структури садово-паркового ландшафту. Закономірності мистецтва композиції садово-паркового ландшафту.</p>	2	3
6	<p>Принципи добору рослин Екологічний принцип добору. Фітоценотичний принцип добору. Систематичний принцип добору. Декоративні властивості деревних та трав'янистих рослин. Характер будови та окраски стовбура, гілок дерев та чагарників. Висота деревних порід, їх довговічність. Форма крони. Висота трав'янистих рослин. Форма, величина і окраска листя деревних та трав'янистих рослин. Характер і окраска квіток, плодів деревних рослин. Колір квіток та суцвіть трав'янистих рослин.</p>	2	3,4,6,
	Разом	12	

ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кіл-сть годин	Літера- тура
1	<p>Естетична оцінка садово-паркового ландшафта</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке ландшафтний аналіз? 2. Чим відрізняються природний. Культурний та акультурний ландшафти? 3. Як проводити естетичну оцінку ландшафтів? <p><i>Навчальні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Провести естетичну (таксаційно-фітоценотичну) оцінку: а) природного фітоценозу; б) культурного фітоценозу. 2. Провести естетичну оцінку біогрупи із дерев та чагарників. 3. Провести оцінку декоративності певних деревних рослин парку. 	2	1
2	<p>Ландшафтне проектування. Проект частини парку</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фактори ландшафтного проектування. 2. Найголовніші та другорядні елементи ландшафту. 3. Особливості проектування в умовах горизонтальних площин і крутосхилів. 4. Назвіть стадії розробки проектування документації на об'єкти озеленення? 5. Якими вихідними матеріалами повинен розполагати проєктувальник при розробці проєкта озеленення? 6. Які матеріали входять до складу проєкта озеленення на стадії “проєкт” та “робоча документація”? <p><i>Навчальні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На схеми генерального плану розглянути функціональне зонування багатопрофільних парків. 2. Розглянути основні композиційні прийоми, що забезпечують єдність ансамблю. 3. Засвоїти розробку організації ландшафту та складання розбівочного креслення. 	2	1
3	<p>Проект озеленення санітарно-захисної зони заводу</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Санітарно-гігієнічне значення зелених насаджень 2. Функції санітарно-захисних зон 3. Принципи добору асортименту рослин для районів з різним ступенем забрудненості навколишнього середовища <p><i>Навчальні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити асортимент стійких рослин для санітарно-захисної зони металургійного підприємства. 2. Розробити схему організації ландшафту санітарно-захисної зони. 	2	
	Разом	6	

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів з дисципліни "Садово-паркове господарство" передбачає:

- опрацювання навчальної літератури до кожного лабораторного заняття;
- самостійне опрацювання теоретичних питань;
- виконання письмових завдань різного типу;
- написання конспектів рекомендованої для самостійного опрацювання літератури;
- тестові письмові роботи.

№	Зміст самостійної роботи	Кількість годин	Література
1	<p>Історичний огляд садово-паркового мистецтва. Садово-паркове мистецтво країн Європи у рабовласницький період, епоху феодалізму. Садово-паркове мистецтво середньовіччя. Сади епохи Відродження. Садово-паркове мистецтво країн Сходу. Садово-паркове мистецтво Давньої Русі. Садово-паркове мистецтво України від найдавніших часів і донині. Садово-паркове мистецтво Росії.</p>	8	5
2	<p>Декоративний вигляд дерев і кущів. Декоративні якості стовбура, гілок і крони дерев та кущів. Декоративність листя і листяного вбрання. Характер квіток і час цвітіння дерев та кущів. Декоративність плодів і супліддів. Елементи групування дерев і кущів у регулярних і вільних композиціях простору: гай, деревні масиви, солітери, боскети, алеї, живоплоти і фігурнострижені дерева і кущі.</p>	6	6
3	<p>Малі архітектурні форми без застосування рослин Огорожі. Сходи, пандуси. Підпорні стінки. Декоративні стінки. Декоративне каміння. Декоративна кераміка. Монументальна і декоративна структура. Декоративна садово-паркова скульптура. Мостіки. Фонарі. Скам'яї. Урни. Кіоски. Автомати. Засоби візуальної інформації.</p>	6	7
4	<p>Класифікація зелених насаджень Приміські зелені насадження загального використання. Ліс. Лісопарки. Парки дворців-музеїв. Приміські зелені насадження обмеженого використання. Заповідники. Зелені охоронні зони у водозабірних станцій та очисних споруд. Міські зелені насадження. Спортивні парки. Меморіальні парки.</p>	5	5,7

5	<p>Композиція водойм Природні водойма: потоки, річки, озера, водоспади. Штучні водойма: канали, басейни, каскади, фонтани. Водно-прибрежна рослинність. Прийоми проектування водно-прибрежного ландшафту.</p> <p>Вертикальне озеленення Оформлення пергол і трельяжів. Живоплоти із ліан. Декорування відносів, кам'янистих непоштукатурених торців стіни. Екрани з в'юнкових рослин. Основні види в'юнких деревних рослин для вертикального озеленення. Рокарії та альпінарії.</p>	11	1
	Разом	36	

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

В процесі вивчення дисципліни контроль здійснюється в наступних формах:

форми контролю	терміни контролю
1. контроль написання самостійно опрацьованого теоретичного матеріалу	протягом курсу
2. розрахунково-графічна контрольна робота	в кінці курсу
3. написання рефератів	протягом курсу
4. опитування, обговорення результатів лабораторної частини заняття	до лабораторних робіт
5. залік	в кінці курсу

Критерії оцінювання

Оцінювання знань студентів під час поточного контролю та заліку відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Правильність відповідей (правильне, чітке, достатньо глибоке викладення теоретичних понять).
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу і самостійність міркувань.
3. Новизна навчальної інформації; рівень використання наукових (теоретичних знань).
4. Вміння користуватися засвоєними теоретичними знаннями у повсякденному житті.

Відповідь студентів оцінюється і за формою, тобто з точки зору логічності, чіткості, виразності викладу навчальної літератури.

Виходячи з розглянутих положень, критерії оцінки такі:

“Відмінно” виставляється студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою, обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за програмою засвоїв увесь навчальний матеріал, викладений в підручниках та інших джерелах і на практичних, семінарських заняттях, заліку дає бездоганні і глибокі відповіді на поставлені запитання, а також при тестуванні показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, першоджерел, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних, галузевих дисциплін, вміє пов'язати вивчений матеріал з реальною дійсністю і доцільно використовує його для аналізу практичних завдань.

“Добре” передбачає також високого рівня знань, навичок і вмінь. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності, або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять.

“Задовільно” передбачає наявність знань лише основної літератури, студент відповідає по суті питання, і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних завдань.

“Не задовільно” ставиться, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

Іспит проводиться під час сесії.

Студенти, які пропустили заняття, не опрацювали теми самостійної роботи або мають незадовільні оцінки, допускаються до складання іспиту лише після ліквідації цих недоліків.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна:

1. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: Підручник.- Львів: Світ, 2005. –456 с.
2. Теодоронский В.С. и др. Садово-парковое строительство и хозяйство. - М.: МГУЛ, 2003.
3. Горохов В.А. Зеленая природа города. Учебн. пособие для вузов. - М.: Архитектура-С, 2005. - 528 с.
4. Аксенов Е.С., Аксенова Н.А. Декоративное садоводство для любителей и профессионалов. Деревья и кустарники. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2001. – 560 с.
5. Николаевская З.А. Садово-парковый ландшафт. – М.: Стройиздат, 1989. – 344 с.
6. Теодоровский В.С, Белый А.И. Садово-парковое строительство и хозяйство: Учебн для техн. –2-е изд, пер. – М.: Стройиздат, 1989. – 315 с.
7. Гостев В.Ф., Юскевич Н.Н. Проектирование садов и парков: учебн для техн. – М.: Стройиздат, - 1991. – 340 с.

Додаткова:

8. Рубцов Л.И. Деревя і куці в ландшафтній архітектурі. - К.: Будівельник, 1965. – 117 с.
9. Горбачев В.Н. Архитектурно-художественные компоненты озеленения городов. – М.: Высшая школа, 1983. – 207 с.
10. Горохов В.А. Городское зеленое строительство. – М.: Стройиздат, 199. - 416 с.
11. Владимиров В.В., Микулина Е.М. , Яргина З.Н. Город и ландшафт. – М.: Мысль, 1986. – 238 с.
12. Кодаревский В.А. Композиция городского парка. - К.: Будивельник, 1977. – 140 с.
13. Кузнецов С.И., Клименко Н.А., Миронова Г.А. и др. Формирование основных типов экспозиций в ботанических садах и дендропарках. / Под ред. Кохно Н.А. – К.: Наукова думка, 1994. - 169 с.